

Motion till riksdagen 2023/24:2699

av **Janine Alm Ericson m.fl. (MP)**

En grön feministisk utvecklings- och biståndspolitik

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna enprocentsmålet och att successivt höja biståndsramen till 1,25 procent av BNI och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvecklingssamarbetet ska styras av principen om effektivitet och fattigdomsbekämpning, inte villkoras mot Sveriges politiska intressen eller främjande av svensk export, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030 och Parisavtalet ska styra utvecklingspolitiken och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att leva upp till våra internationella åtaganden inom FN och andra multilaterala forum och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minimera avräkningar från biståndsbudgeten samt återföra de medel till biståndsbudgeten som inte används av avräknade medel, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fortsätta driva en feministisk utrikes- och utvecklingspolitik som sätter fokus på kvinnors rättigheter, politiskt deltagande, ekonomisk egenmakt, inflytande i fredsarbete, frihet från våld samt rätten till sexuell och reproduktiv hälsa, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att integrera jämställdhetspolitiken i klimatpolitiken och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att internationella institutioner som IMF och Världsbanken får uppdaterade regler rörande lån till utvecklingsländer för att stärka styrningen mot hållbarhet utifrån ett

- ekonomiskt perspektiv och klimat-, miljö- och samhällsperspektiv, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka klimatbiståndet och tillkännager detta för regeringen.
 10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om klimaträttvisa och tillkännager detta för regeringen.
 11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödja utvecklingen av hållbara livsmedelssystem som kan bidra till lokal ekonomisk utveckling och öka livsmedelstryggheten samt stå emot klimatförändringarna, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bistånd inom jordbrukssektorn ska ha särskilt fokus på att främja småskaliga jordbruk, hållbara jordbrukspraktiker, kvinnliga jordbrukare och klimat- och miljöanpassning av jordbruket och tillkännager detta för regeringen.
 13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige fortsättningsvis bör föra en aktiv urfolkspolitik inom det internationella området och ta ansvar för urfolks rättigheter till självbestämmande, mark och land, däribland bevarandet av traditionell kunskap och biologisk mångfald, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödja och skydda MR-försvare, aktivister, kulturarbetare och journalister samt klimat- och kvinnorrättsaktivister och tillkännager detta för regeringen.
 15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka mekanismer för skydd av mänskliga rättigheter inom partnerländer samt stödja institutioner för mänskliga rättigheter i utvecklingsländer och tillkännager detta för regeringen.
 16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra ett system för att i akuta situationer bidra till snabb evakuering av journalister och andra röstbärare och tillkännager detta för regeringen.
 17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige genom utvecklingssamarbetet ska se till att hbtqi-rättigheter stärks och tillkännager detta för regeringen.
 18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att biståndet utgår från lokala behov, skapar arbeten på plats samt är miljö- och klimatmässigt hållbart och tillkännager detta för regeringen.
 19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för ett ramverk som aktivt motarbetar så kallat markrofferi samt hänsynslös exploatering av land, vatten och minoritetsgrupper av företag i både Sverige, EU och internationellt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska finnas tydliga krav på transparens och mekanismer för att kräva ut ansvar när näringslivet inte lever upp till sitt ansvar för miljö och mänskliga rättigheter, t.ex. genom att utvärdera varje företag som får statliga exportkrediter enligt ansvarsriterier för miljö och mänskliga rättigheter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ställa skarpare krav och villkor i Sveriges och EU:s utrikespolitik för att driva på det globala klimatarbetet, bevara biologisk mångfald, främja demokrati och mänskliga rättigheter, stärka djurskyddet och minska de globala klyftorna och tillkännager detta för regeringen.

22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ställa skarpare krav och villkor i Sveriges och EU:s handelspolitik för att driva på det globala klimatarbetet, bevara biologisk mångfald, främja demokrati och mänskliga rättigheter, stärka djurskyddet och minska de globala klyftorna och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att EU:s handelsavtal omarbetas för att främja utvecklingsländernas möjligheter att utvinna och bearbeta råvaror så att det gynnar en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling lokalt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att gå före i frågan om ett globalt bindande regelverk för företags ansvar gällande miljö och mänskliga rättigheter och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna det långsiktiga utvecklingssamarbetet liksom det humanitära biståndet och inte ställa dessa emot varandra och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att den internationella humanitära hjälpen till människor i nöd utökas och för att stärka kapaciteten att ge snabba insatser i krisläge och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för ett starkt svenskt civilsamhälle och dess roll i det svenska utvecklingssamarbetet och tillkännager detta för regeringen.

Inledning

Utvecklingspolitikens mål är bland annat att främja ökad delaktighet, försvara mänskliga rättigheter och demokrati, uppnå jämställdhet, främja fred och inkluderande samhällen samt hantera utmaningar på klimat- och miljöområdet. Grunden för svenskt internationellt utvecklingssamarbete är att förbättra förutsättningarna för människor som lever i fattigdom och förtryck. Det ska styras av principen om effektivitet och fattigdomsbekämpning, inte villkoras mot Sveriges utrikespolitiska intressen.

De senaste årens kriser har varit allra tuffast mot redan fattiga länder och det är deras invånare som drabbats hårdast av pandemin och de ökade råvarupriserna. Mer stöd behövs på flera fronter. Vi föreslår en biståndsbudget där målet är 1,25 procent av BNI, som fasas in över fem år och permanentas från 2027.

Miljöpartiet motsätter sig en urholkad biståndsbudget där kostnader för att ta emot flyktingar i Sverige tas från biståndet och vill att avräkningarna ska minimeras. Biståndet ska gå till att bekämpa fattigdom, inte till svenska kommuner, oskäligen administrativa kostnader eller militära insatser.

Världen behöver nu gemensamt hitta vägar till utveckling mot en värld som är mer jämlik, jämställd och hållbar. De globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030 och Parisavtalet ska styra politiken och Sverige ska fortsatt vara en stark pådrivande kraft för att nå dem. Det är mål vi satt upp tillsammans i världen och som vi alla måste öka ansträngningarna för att nå. Detta gör vi bland annat genom att fortsätta leva upp till våra åtaganden inom FN och andra multilaterala forum.

Kvinnors rättigheter är mänskliga rättigheter

Jämställdhet är nyckeln till hållbar utveckling och fattigdomsbekämpning. Idag begränsas och hotas kvinnors och flickors rättigheter i stora delar av världen. Dessutom drabbas de särskilt hårt av klimatförändringar och av konflikter. Kvinnors och flickors rätt att bestämma över sina egna kroppar försvåras ofta av ojämlika maktförhållanden mellan könen. I konflikt-, postkonflikt- och krissituationer ökar antalet övergrepp markant och de är dessutom systematiska.

För att vända utvecklingen krävs modiga insatser. Med feministisk utrikespolitik för fred, rättvisa och klimat kan Sverige bidra till att förbättra livet för miljoner kvinnor i utsatta länder. Ett viktigt exempel var Sveriges mobilisering för kvinnors rätt och möjlighet att bestämma över sin egen kropp i kampanjerna #shedecides och #womensrights.

Med Miljöpartiet i regeringen har budgeten för klimatbiståndet ökat, vilket gynnar kvinnor i fattiga länder. Dessutom har vi bidragit till att det nu finns mer resurser än någonsin för kvinnors och flickors mänskliga rättigheter samtidigt som vi drivit på för ett jämställdhetsfokus inom bland annat handelspolitiken. Men än finns det arbete kvar att göra. Sverige ska fortsätta att driva en feministisk utrikespolitik som sätter fokus på kvinnors rättigheter, politiskt deltagande, ekonomisk egenmakt, inflytande i fredsarbete, frihet från våld samt rätten till reproduktiv hälsa. Respekten för kvinnors och flickors rättigheter och möjligheter behöver öka. Fler kvinnor ska vara med och fatta de viktiga besluten.

Klimatförändringarna och förstörelsen av såväl ekosystem som skog och hav är det absolut största hotet mot människors hälsa, säkerhet och liv i världen i dag. Särskilt utsatta är kvinnor och barn som lever i fattigdom. De drabbas oproportionerligt hårt av klimatförändringar. Därför är kampen om klimatet och energiomställningen också en feministisk utrikespolitisk prioritering för Miljöpartiet. Det vill säga att vi måste integrera jämställdhetspolitiken i klimatpolitiken.

Miljö- och klimatomfattigt hållbar utveckling

Alla människor har rätt att leva ett gott liv, nu och i framtiden, i Sverige och i andra länder. Miljöbelastningen måste hållas inom planetens gränser och finansieringen fördelas rättvist, inom och mellan länder. Ingen generation ska leva på kommande generationers bekostnad.

En hållbar global utveckling har ekologiska, sociala och ekonomiska dimensioner. Alla tre måste respekteras. Fungerande ekosystem är grunden för liv, och därmed också för ekonomin och sociala värden.

Idag ser inte verkligheten ut så. Stora internationella institutioner som IMF och Världsbanken ser mer till den ekonomiska utvecklingen än till både den sociala och den ekologiska. Därför vill vi se uppdaterade regler rörande lån till utvecklingsländer för att stärka styrningen mot hållbarhet utifrån klimat-, miljö- och samhällsperspektiv.

Klimatbistånd

Klimatutsläppen måste minska. Alla länder måste ta ansvar för sin del, men vi vet också att det är det globala nord som historiskt stått, och fortfarande står, för de största utsläppen. Klimaträttvisa betyder att vi nu måste hjälpas åt. Målen når vi bara tillsammans. Därför vill vi i Miljöpartiet fortsätta höja klimatbiståndet.

Klimatet, miljöförstörelsen, utrotningen av den biologiska mångfalden, pandemier, krig och konflikter – vår tids stora utmaningar – är ofta globala och gränsöverskridande och kräver gemensamma ansträngningar för att stoppas. Genom klimatbiståndet stöttar vi utvecklingsländer i deras utveckling och deras genomförande av Parisavtalet. Medan vi och övriga västländer byggt vårt välstånd på fossil grund kan inte de växande ekonomierna upprepa de misstagen. Klimatbiståndet måste därför öka. Storskalig finansiering av klimatåtgärder krävs för investeringar i både minskade utsläpp och mer klimat-anpassning. Även utvecklingsländer måste ha möjlighet att bygga hållbara förnybara energisystem och anpassa sina samhällen efter det förändrade klimat vi redan ser.

En hållbar ekonomisk grön återhämtning och omställning samt ett hållbart nyttjande av naturresurser är en förutsättning för att kunna begränsa den globala uppvärmningen, minska förlusten av biologisk mångfald och dess ekosystem samt undvika framtida pandemier. Regeringen ser allvarligt på utvecklingen inom klimatområdet och konstaterar utifrån FN:s klimatpanels (IPCC) senaste rapport att ambitionsnivån globalt i klimatarbetet behöver öka snabbt och substantiellt. Sverige tar sin del av ansvaret i det globala miljö- och klimatarbetet.

Sveriges klimatbistånd har ökat under de senaste åren och det är avgörande att fortsätta öka andelen bistånd till klimat, miljö och biologisk mångfald. Barn och unga drabbas hårt av klimatförändringarna. Kommande generationer måste sättas i centrum för återhämtningen. Utfasning av fossil energi samt ökat stöd till förnybar energi, energieffektivisering och energidistribution måste fortsatt vara centrala utgångspunkter för Sveriges utvecklingssamarbete, inte minst med de multilaterala utvecklingsbankerna. Det svenska stödet genom miljö- och klimatfonderna är fortsatt centralt.

Hållbara livsmedelssystem

Mat är en mänsklig rättighet, men vi ser i klimatförändringarnas spår hur det blir allt svårare att försörja sig och producera mat på många platser.

Idag produceras tillräckligt med livsmedel globalt för att alla skulle kunna äta sig mätta, men distributionen av mat sker inte rättvist. En ojämn fördelning gör att omkring 800 miljoner människor är kroniskt undernärda. Därför måste livsmedelsproduktionen förändras i grunden så att mer mat går till världens låg- och medelinkomstländer. Inte minst måste mer av den mat som produceras där bli kvar i regionen.

Det är en myt att ekologisk och hållbar matproduktion inte skulle räcka för att föda världsbefolkningen – det är snarare så att vi måste värna mark och ekosystemtjänster som bidrar till produktiviteten. Dessutom måste arbetet mot matsvinn intensifieras. Idag sker ett matsvinn globalt på omkring 20–25 procent av de livsmedel som produceras.

På motsvarande sätt behöver vi vårda och inte plundra världens fiskresurser. Fred, rättvisa och jämställdhet bidrar till en effektivare livsmedelsproduktion. Vi vill öka det bilaterala stödet och inom EU och andra fora verka för en ökning av det multilaterala

stödet till utveckling av hållbart och ekologiskt jordbruk, i synnerhet det småskaliga jordbruket i låginkomstländer.

Om marken ska räcka till både mat och energi utan att hota den biologiska mångfalden, måste den användas mer effektivt. Det monokulturella jordbruket står för stora klimatutsläpp, bl.a. på grund av den konstgödsel som måste tillföras för att jorden utarmas på näringsämnen som den specifika grödan kräver. Dessutom påverkar det den ekologiska mångfalden eftersom andra arter betraktas som ogräs och tas bort. Samtidigt är jordbruksinvesteringar ett viktigt led i att motverka fattigdom. FAO rekommenderar därför långsiktiga investeringar i speciellt småskaligt jordbruk då det har visat sig särskilt effektivt i att bekämpa fattigdom jämfört med satsningar på andra områden. Trots detta ligger Sveriges utvecklingsinvesteringar i jordbruk under snittet bland jämförbara länder. Andelen biståndsmedel som går till hållbar matproduktion bör höjas och på sikt fördubblas från dagens nivåer. Mycket av investeringarna i jordbruk går till storskaliga projekt, som riskerar att bli kontraproduktiva vad gäller förmågan att fortsätta producera i ett förändrat klimat och bekämpa fattigdom då jordbrukets förtjänster inte stannar hos bönderna och den lokala ekonomin utan går till stora, ofta internationella, företag. Det riskerar samtidigt att utarma den biologiska mångfalden. Därför är det viktigt att stöden inom jordbrukssektorn ska ha särskilt fokus på att främja småskaliga jordbruk, kvinnliga jordbrukare och lokalt ägande av jordbruken. Lika viktigt är det att det ges resurser för klimat- och miljöanpassning av jordbruken. Bara så kan vi bygga samhällen starkare på både kort och lång sikt.

Biologisk mångfald

Biologisk mångfald är, vid sidan av klimatet, förändrad markanvändning och kvävecykeln, ett av fyra områden där mänsklig påverkan bedöms överskrida planetära gränsvillkor. Bevarad biologisk mångfald är viktig för ekosystemens förmåga att återhämta sig från störningar såsom klimatförändringar och för att fortsatt kunna tillhandahålla livsnödvändiga ekosystemtjänster.

Avskogning och omvandling av naturskogar till skogsplantager, utvidgning och omvandling av jordbruket, fiske och föroreningar är orsaker till att biologisk mångfald går förlorad. En växande och allt rikare befolkning, samt behovet av att minska konsumtionen av fossila råvaror, kommer att öka trycket på markanvändning och hoten mot biologisk mångfald.

Konventionen om biologisk mångfald antogs vid FN:s toppmöte i Rio 1992 och följdes upp av Nagoyaprotokollet 2011. Det kommer att krävas stort ekonomiskt stöd för att hjälpa fattiga länder att klara av att genomföra protokollets krav på att bland annat skydda 17 procent av landområden och 10 procent av havsområden. Sverige bör motverka satsningar med betydande negativa konsekvenser för biologisk mångfald, både i det bilaterala och i det multilaterala utvecklingsarbetet.

EU har tagit fram hållbarhetskriterier för biodrivmedel. Dessa behöver skärpas och utvidgas till att också gälla fasta biobränslen. Det behövs också stöd till uppbyggnad av nationella institutioner för att värna biologisk mångfald i utvecklingsländer. Stödet till den ideella miljörelsen är både kostnadseffektivt och verkningsfullt.

Världens skogar är också under press. Ökande konkurrens om biomassa för mat, foder, fiber och energi har bidragit till satsningar på storskaliga odlingar, ibland utan

hänsyn till den bofasta befolkning som kan ha brukat jorden i generationer utan att ha formell äganderätt. Men investeringar i bioenergi i utvecklingsländer kan vara ett effektivt medel för att minska klimatpåverkan och bekämpa fattigdom. För att det ska bli möjligt krävs full respekt för miljölagstiftning och lagar som reglerar lokalsamhällets deltagande, stöd till den lokala skattebasen och att investeringarna genererar arbetstillfällen och stärker den lokala omställningen från fossilt till förnybart.

Mänskliga rättigheter och demokrati

Mänskliga rättigheter är universella, likvärdiga och odelbara, och har fastslagits i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna och i de två huvudkonventionerna om medborgerliga och politiska respektive ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Dessa rättigheter är också ömsesidigt förstärkande. Mänskliga rättigheter och folkrätten ligger till grund för svensk utrikespolitik. För att uppnå de mänskliga rättigheternas syfte – att säkerställa varje människas möjlighet att leva ett liv i värdighet – måste alla rättigheter ges samma prioritet.

Demokratin i världen är också satt under stark press. En stor del av världens människor lever idag i länder där demokratin är på tillbakagång. Hets, hot och hat förgiftar samhällsdebatten. Polariseringen ökar och demokratiska processer undergrävs.

Journalister, politiker och människor som försvarar miljön och mänskliga rättigheter trakasseras, förföljs och mördas. Detta är en farlig utveckling som vi behöver göra allt för att bryta. Det fria ordet och journalistiken är avgörande för att demokratin ska utvecklas. Vi måste kunna stärka skyddet och stödet till civilsamhället också där det är som svårast och innebär mest utmaningar.

Ursprungsfolk runtom i världen lever fortfarande under svåra förhållanden på grund av staters ovilja att erkänna och stödja deras mänskliga rättigheter. De diskrimineras och fördrivs från sina marker på grund av väpnade konflikter eller ekonomiska intressen. Sverige har fått internationell kritik för att inte ha ratificerat ILO:s konvention 169 om urfolks rättigheter, och FN:s råd för mänskliga rättigheter har kommit med ett stort antal rekommendationer som Sverige ännu inte hört sammat. Miljöpartiet menar att rätten till den egna kulturella identiteten är grundläggande i länder med olika befolkningsgrupper och att skydda nationella minoriteter och urfolks rättigheter samt att främja deras deltagande och användande av kunskap i klimatkampen är grundläggande för en hållbar utveckling. Det visar inte minst den senaste rapporten från IPBES som visar att trenden med ekologisk utarmning och förlust av biologisk mångfald i genomsnitt har varit lindrigare i områden som förvaltas av urfolk eller lokalsamhällen. Vi menar därför att Sverige bör ratificera ILO:s konvention 169 och ha en aktiv politik för att stärka urfolks rättigheter.

För att kunna stärka skyddet för MR-försvare, journalister och andra måste starka institutioner komma på plats i partnerländerna, liksom att stärkta mekanismer för skydd måste finnas. Detta måste vara en viktig del av vårt utvecklingssamarbete, även framåt.

Sveriges evakuering av MR-försvare, journalister och andra från Afghanistan är exempel på när akuta insatser har varit väldigt viktiga för enskilda människor i behov av skydd, men ett mer ordnat system bör utredas. Miljöpartiet har under lång tid drivit att Sverige bör införa ett system med humanitära visum, så att människor kan resa hit på ett lagligt och säkert sätt och söka asyl. Det är viktigt, eftersom det idag i princip saknas

lagliga vägar för att ta sig till Europa och söka asyl, något den fortsatta humanitära krisen på Medelhavet visar med smärtsam tydlighet. Frågan har på nytt aktualiserats i och med Rysslands invasion av Ukraina och det är viktigt att det finns vägar för oppositionella, krigsvägrare och andra att trots sanktioner kunna ta sig till säkerhet och söka skydd. Miljöpartiet vill tillsätta en utredning som lämnar förslag på ett långsiktigt hållbart system som möjliggör för säkra och lagliga vägar att söka asyl, inklusive humanitära visum. Åtgärder för snabb evakuering bör ingå i en sådan utredning.

Hbtqi-rättigheter globalt

Runtom i världen förföljs, trakasseras och diskrimineras människor enbart på grund av sin sexuella läggning eller sin könsidentitet. Diskriminering leder till att hbtqi-personer fängslas, torteras och mördas. I ett 70-tal länder är samkönade relationer helt förbjudna. Därför är Sveriges stöd till de som arbetar med hbtqi-personers rättigheter avgörande för många organisationer. Det stödet får nu inte minska.

I länder där samkönade relationer är förbjudna finns det stora svårigheter för en hbtqi-organisation att ens registrera sig, och många små hbtqi-organisationer i fattiga länder har haft svårt att leva upp till de höga krav på revision och uppföljning som Sverige ställer. För att Sveriges insatser ska bli meningsfulla är det centralt att de projekt och program som genomförs planeras och följs upp i dialog med hbtqi-rörelsen i det berörda landet.

I dag läggs ansvaret för många projekt på de svenska organisationer, t.ex. RFSL, som förmedlar stödet. Det innebär en stor ekonomisk risk för dessa organisationer som ofta har begränsade resurser. Dagens ordning begränsar därför ibland möjligheterna att gå in i projekt i de länder där förtrycket är som hårdast och behovet av stöd som störst. Om Sverige ska kunna stödja hbtqi-organisationer även i länder där situationen för hbtqi-personer är som svårast krävs en ökad flexibilitet och att man inte lägger det ekonomiska ansvaret enbart på aktörer i det civila samhället. Stödet måste istället förstärkas och göras mer flexibelt.

Ekonomisk utveckling och rättvisa

Den ekonomiska utvecklingen har lyft hundratals miljoner människor ur fattigdom, men den har också tärt på planetens tillgångar och skapat enorma utmaningar i form av klimatförändringar och miljöförstöring. De stora tillväxtekonomierna Brasilien, Kina och Indien har snart en större produktion än Kanada, USA och de större europeiska länderna tillsammans. En grön politik för global utveckling måste ge förutsättningar för hållbara och inkluderande ekonomiska utvecklingsprocesser i partnerländerna och den måste ha fokus på rättvisa spelregler på den globala marknaden.

Jakten på icke förnybara råvaror som olja, metall och mineraler leder till stor miljöbelastning och svåra konflikter. Jakten på fossila källor som olja och gas sker på allt mer desperata sätt. Rovdriften riskerar att sätta hela vårt ekosystem ur balans. Råvaru-användningen måste utgå från principer som hushållning, effektivisering och rättvisa. Det är viktigt att i ökad utsträckning sluta råvarornas kretslopp, genom ökad återvinning.

För många utvecklingsländer har förekomsten av råvaror snarast varit en belastning, en källa till korruption och konflikter, i stället för till utveckling.

Den internationella handeln med konfliktmineraler, nödvändiga för bland annat elektrifieringen av Sverige och andra länder i EU, orsakar många övergrepp och så mycket lidande. I östra Demokratiska republiken Kongo återfinns 80 procent av jordens coltan. Landets rikedom har blivit dess förbannelse och en motor i en konflikt som skördat miljontals dödsoffer och påverkat en hel region. I konflikten utsätts kvinnor för systematiskt sexuellt våld och hela samhällen traumatiseras. En hel del görs för att få stora företag att efterfråga råvaror som är certifierade, men det saknas en bindande lagstiftning.

Vidare exempel är de stora mängder elektroniskt avfall från EU-länder som dumpas i bl.a. afrikanska och asiatiska länder. Möjligheten att ställa företag till svars genom kontroll och uppföljning av produktionsleden är essentiellt för att särskilt elektrifieringen och den teknologiska utvecklingen inte ska fortgå på bekostnad av natur och människor i andra delar av världen. Sverige måste verka för en EU-lagstiftning och ett globalt certifieringssystem om konfliktmineraler. Det är avgörande att lagen innefattar mekanismer som säkrar transparens och ansvarsutkrävande, i enlighet med principen om att förorenaren ska betala.

Svenska företag är viktiga aktörer på världsmarknaden och har ett stort kunnande både som leverantörer till gruvindustrin och vid själva utvinningen. På hemmaplan har vi kommit långt med både sociala krav och miljökrav. Det är viktigt att vårt tekniska kunnande och processkunnande kan komma andra till del. Samtidigt är det viktigt att vi ställer om vårt tänkande mer till hushållning och effektivisering, i stället för att fokusera främst på utvinning. Sverige bör ställa krav på företag att redogöra konsekvensanalyser som identifierar och hanterar mål- och intressekonflikter, där konsekvenserna för fattiga människor av svensk politik analyseras med särskilt fokus på elektrifiering.

Inom EU förs det genom råvaruinitiativet en samordnad politik för att säkra EU:s tillgång till naturresurser, inte för fattigdomsbekämpning. Handels- och utvecklingspolitiken måste öka handlingsutrymmet för utvecklingsländerna och samtidigt säkra råvaror, förädlingen och jobben. Sverige ska också verka för ökad transparens och stödja initiativ som EITI (Extractive Industries Transparency Initiative).

Rätten till och ansvaret för gemensamma globala nyttigheter

Alla behöver vi vatten, energi och livsmedel. Ett av politikens viktigaste uppdrag är att trygga försörjningen av dessa grundläggande behov – både när övergripande politiska linjer utformas och i konkreta projekt. Insikten om att grundläggande säkerhet bygger på hanteringen av vatten, energi och livsmedel kom till uttryck i diskussionen inför och under FN:s Rio + 20-konferens.

Vatten behövs för att producera mat och bioenergi. Energi används för att driva jordbruksmaskiner eller transportera mat. Mark och jordbruksprodukter används för att producera den nya tidens energi. När planetära gränsvillkor för utsläpp av växthusgaser överskrids, när vi lider förlust av biologisk mångfald och när kvävecykeln kommer ur balans, får det konsekvenser för både vatten, energi och livsmedel. Åtgärder för att trygga ett av dessa behov måste utformas så att det inte missgynnar de andra.

Miljöpartiet anser att Sverige ska verka för att multilaterala finansinstitutioner ska ta större hänsyn till samspelet mellan vatten, energi och mat vid policyutformning. Målkonflikter bör minimeras och synergier eftersträvas. Sverige bör också verka för motsvarande ordning i berörda politikområden inom EU. Regeringen bör ge relevanta myndigheter och statligt ägda bolag i uppdrag att särskilt i sin utländska verksamhet ta större hänsyn till konsekvenserna för vatten-, energi- och livsmedelssäkerhet.

Stoppa skatteflykt och skatteparadis

Enligt Global Financial Integrity (GFI) är utflödet av pengar i form av kapitalflykt från utvecklingsländerna flera gånger större än inflödet av biståndsmedel till samma länder. GFI uppskattar att det årliga genomsnittliga utflödet uppgår till ca 20 % av värdet av utvecklingsländernas totala handel med utvecklade ekonomier. Det är pengar som skulle kunna användas till att både bekämpa fattigdomen och hantera effekter av klimat- och finanskrisen. Runt en tredjedel av kapitalflykten handlar om pengar som kommer från kriminell verksamhet som drog-, människo- och vapenhandel. Kapitalflykten sker i stor utsträckning genom internationella företag som har verksamhet i utvecklingslandet. Flera av skatteparadiserna finns i Europa, och EU har därmed ett särskilt stort ansvar för att ta itu med denna problematik.

De steg som hittills tagits av OECD, EU och G20-länderna är bra men inte tillräckliga. Miljöpartiet vill att Sverige aktivt ska söka allianser för arbete mot kapitalflykt. Statligt ägda bolag måste ges tydliga ägaranvisningar med en uppföljning som säkerställer att de inte bidrar till kapital- eller skatteflykt. I detta sammanhang behöver Sverige även driva på för att bredda EU:s lagstiftning för landsspecifik rapportering. Krav på sådan måste gälla alla branscher, inte enbart råvaruutvinnings- och skogsindustrin. För att kunna spåra och upptäcka företags skatteflykt krävs förutom uppgifter om betalningar till offentliga förvaltningar även uppgifter om vinster, inköp, försäljningar, produktionsvolym, tillgångar och kostnader för arbetskraft.

Ett generellt problem för alla länder, men särskilt för låginkomstländer, är att expertis på att undvika skatter ofta återfinns i den privata sektorn, men kunskap för att bekämpa skatteflykt saknas inom den offentliga sektorn. Skatteverket bör få ökade resurser för att inom OECD och andra organ utveckla arbetet med att hindra skatteflykt från utvecklingsländerna. Sverige bör också kunna bistå utvecklingsländer med expertis. Sverige bör verka för ett automatiskt öppet informationsutbyte på multilateral nivå och för att FN:s skattekommitté stärks. Informationsutbyte om kapitalflöden mellan länder måste göras till automatiska processer, som del av en internationell standard.

Ett fungerande skattesystem där både företag och människor gör rätt för sig är nödvändigt för att kunna bekämpa fattigdomen. Vi vill att det ska bli lättare att följa upp och jämföra olika länders sätt att redovisa skatter och göra det svårare att fuska. Vi vill att svenskt bistånd fortsätter att stärka fattiga länders förmåga att ta upp skatt.

Företag behöver ta större ansvar och kunna ställas till svars

Det rapporteras ofta om företag som bryter mot de mänskliga rättigheterna, som inte tar miljöhänsyn eller hänsyn till arbetstagarnas rättigheter. Det sker överallt i världen. För att sätta stopp för företag som agerar fel eller som missköter sig behövs det ett bindande globalt regelverk. Ett sådant skulle leda till en hållbar konkurrens och innebära att ”goda” bolag premieras. Det behövs ett minimiregelverk, med sanktioner, ett golv som inget företag i världen får lov att gå under. Utan ett bindande regelverk, kopplat till någon form av sanktioner, kan vi aldrig ställa företagen till ansvar för att de inte har upprätthållit respekten för miljön och de mänskliga rättigheterna.

Miljöpartiet anser att Sverige ska gå i bräschen för ett globalt bindande regelverk för företags ansvar, vad gäller både miljö och mänskliga och fackliga rättigheter. Utöver detta vill vi också att det ska vara möjligt att ställa företag till ansvar med hjälp av skadeståndsrätten. Ett sådant exempel är den amerikanska lagstiftningen Alien Tort Claims Act (ATCT) som möjliggör skadeståndstalan för människorättsbrott som amerikanska företag och medborgare begått utanför landets gränser. Sverige har en skyldighet att utreda misstankar om svenska företags delaktighet i brott.

Fri och rättvis handel

Alla handelsrelationer ska ta hänsyn till miljö och mänskliga rättigheter. Sverige ska vara ett föregångsland för fri, rättvis och hållbar handel. Vi vill ta ansvar på hemmaplan genom att de inköp vi gör i kommuner och regioner är etiska och miljömärkta. Vi vill också stärka fattiga länders förutsättningar för rättvis handel.

EU-länderna har under senare år avskaffat många tidigare handelshinder. Samtidigt kvarstår subventioner till jordbruk, tullar och kvoter som bidrar till en orättvis världshandel och försämrade möjligheter till omställning. Det visar inte minst EU:s strafftullar på import av solpaneler. WTO:s ramverk för handel har inte utformats med hänsyn till utvecklingsländernas intressen eller miljöhänsyn, industritullarna är en av de stora stötestenarna. Förhandlingarna om de ekonomiska partnerskapsavtalen, EPA, mellan EU och AVS-länderna i Afrika, Västindien och Stilla havet har fått kritik för att skapa ännu mer ojämlika konkurrensvillkor. Utvecklingsländerna ges inte möjlighet att skydda känsliga sektorer och begynnande industri. Sverige måste verka för att alla förhandlingar om nya handelsavtal också ska vara förenliga med gällande internationell rätt om mänskliga, sociala och arbetsmässiga rättigheter och säkerställa att miljöhänsyn tas.

Sverige och EU har ett ansvar för att bidra till att regelverk för handel inte förvärrar situationen för fattiga eller minskar det politiska handlingsutrymmet för utvecklingsländernas regeringar att självständigt utforma och driva sina utvecklingsstrategier. Vi ska också verka för att gynna utvecklingsländernas situation på vår egen marknad och på världsmarknaden. Att ha långsiktiga spelregler som gör svenska företag till föregångare inom områden som miljö och mänskliga rättigheter skapar möjligheter för både människor och miljö.

Humanitärt bistånd

Trots att vi vet att förebyggande och långsiktigt utvecklingssamarbete är det bästa för att effektivt bekämpa människors utsatthet och fattigdom, så lyckas vi inte alltid undvika humanitära katastrofer. Just nu ser vi hur fattigdomen och den absoluta svälten också breder ut sig och skördar tusentals människors liv. Då är det avgörande att världen lyckas samla sig och mildra effekterna av katastrofen.

De allt mer ökande behoven av direkt livsuppehållande humanitärt stöd får inte ske på bekostnad av utvecklingssamarbetet. Då blir det bara dyrare i slutändan och allt färre människor kommer att få stöd att ta sig ur fattigdom och förtryck. Vi måste kunna arbeta med båda samtidigt för att på sikt kunna bygga en bättre värld där behovet av det humanitära stödet minskar.

Det humanitära biståndet syftar till att rädda liv, lindra nöd och upprätthålla mänsklig värdighet. Det är den yttersta utposten för hjälp när kriget brutit ut eller klimatförändringarna tvingar människor på flykt. Vi ser nu hur otillräckliga våra resurser är. Men också hur regeringar och terrorgrupper inte längre respekterar den humanitära rätten. Den måste stärkas och återställas om människor i kris ska kunna få den hjälp de har rätt till.

Svenskt bistånd måste utökas och stärkas i sin kapacitet och kunna ge än snabbare insatser i krislägen. Här är de icke öronmärkta kärnstöden som Sverige historiskt gett helt avgörande. Detta måste vi fortsätta göra för att kunna fortsätta kalla oss en humanitär stormakt.

Främja svenska civilsamhällesorganisationer och lokalt förankrat bistånd

Sverige har en lång och stolt tradition av att bedriva internationellt utvecklingssamarbete genom våra många civilsamhällesorganisationer. Dessa organisationer har lång erfarenhet av att bedriva ett effektivt utvecklingssamarbete med stark förankring i det svenska samhället och med utgångspunkt i de behov som uttrycks på plats i utvecklingsländerna där de verkar. Svenska civilsamhällesorganisationers erfarenhet, expertis och roll ska värnas, och därför bör civsamanslaget och infokomanslaget hos Sida återgå till tidigare nivåer. Det är viktigt för att civilsamhällets organisationer ska kunna arbeta så effektivt som möjligt och för att de ska kunna bedriva folkbildning och informationsinsatser om global utveckling i Sverige.

Janine Alm Ericson (MP)

Jacob Risberg (MP)

Emma Nohrén (MP)

Annika Hirvonen (MP)

Emma Berginger (MP)

Ulrika Westerlund (MP)